

The key to Czech vowel length

Arabic rule in Middle Europe

Appendix to the Handout

Data-Collection

1. Iteratives	2
1.1. Basic e-o-a alternations	2
1.2. Iterative lengthening $X>3$, $X>5$	2
1.3. Iterative shortening $X>6$	4
2. Diminutives	5
2.1. -ek, -ko, -ka, -ě	5
2.1.1. masculine -ek, -ě	5
2.1.1.1. short roots	5
2.1.1.2. prefixed items (long or short prefixes) do not lengthen	8
2.1.1.3. lengthening seems to be blocked if the derivational basis is (or was: -ec) a diminutive itself, i.e. if it is built on items suffixed by -ek, -ec	8
2.1.1.4. long roots	8
2.1.2. neuter -ko, -ě	10
2.1.2.1. short roots	10
2.1.2.2. morphological identity of alternating vowels	11
2.1.2.3. long roots: Closed Syllable Shortening	11
2.1.3. feminine -ka, -ě	12
2.1.3.1. short roots	12
2.1.3.2. long roots: Closed Syllable Shortening	14
2.2. -ík	18
2.2.1. long roots	18
2.2.2. short roots	18
2.2.3. -ář/ -ař produces odd forms and doublets	19
2.2.4. stems in ů: fake shortening	19
2.2.5. no effect with -ík in case it is not a diminutive	19
3. Comparatives of adjectives and adverbs	20
3.1. Comparative of adjectives in -ší	20
3.1.1. existing types	20
3.1.2. templatic restriction on -ší	21
3.2. Comparative of adverbs in -ě	21
3.2.1. comp adv is derived from comp adj	21
3.2.2. concurrence of short and long comp adv	22
3.2.3. existing types	22
3.3. Summary alternating items	23
3.4. Total record of comparatives (adj and adv)	23

1. Iteratives

1.1. Basic e-o-a alternations

(1)			iterative	double iterative
			-it	-et
1>4>3	e-o-a	nést	nosit	-nášet
		vést	vodit	-vádět, -vázet
		vézt	vozt	-vážet
	ø-o-a	hnát	honit	-hánět

1.2. Iterative lengthening X>3, X>5

(2)	X > 3 –e, -ět iterative lengthening			X > 5 –at iterative lengthening			
derivation	V	VV	derivation	V	VV		
1>3	i-í	pít vít bít	pijet víjet -bíjet	1>5	e-é	lézt péci vléci	-lézat -pékat -vlékat
2>3	i-í	minout	míjet	e-í	mést	-mítat	
3>3	e-í	hledět	-hližet	o-á	moci	-máhat	
	o-á	vonět	-vánět	ø-í	číst	čítat	
4>3	a-á	hasit kalit	-hášet kálet		dřít za-čít, odpočinout	-dírat -čínat	
		kazit platit pravit razit sazit tratit svažít valit vařit tlačít	-kážet -plácet -právět rážet sázet -trácet svářet válet -vářet -tláčet		říci u-mřít přít střít třít vřít zřít moci	říkat -mírat -pírat -stírat -tírat -vírat -zírat -máhat	
	e-í	jezdit střelit	jíždět střílet	2>5	i-í	všimnout si zdvihnout mihnout stihnout svitnout oživnout	všímat si zdvíhat míhat stíhat svítat o-žívat
	ě-í	dělit	-dílet		y-ý	odplynout poskytnout	od-plývat poskýtat
	i-í	klidit	-klízet		e-é	lehnout	léhat
	o-á	honit hodit chodit kotit kojit klonit klopit krojit kročit močit nosit pojit robit točit topit potopit tvořit vodit	-hánět házet cházet kácet kájat -klánět klápět krájet kráčet máčet -nášet -pájet -rábět -táčet se -tápět tápět se tvářet -vázet, -vádět		e-í	zapomenout třesknout vřesknout vybřednout zřeknout se zežehnout	zapomínat třískat vřískat vy-břídat zříkat se zžíhat
					e-ý	vyslechnout	vy-slýchat
					a-á	chladnout ukradnout	vy-chládat ukrádat
					o-á	uhodnout	hádat
					e-ou	poslechnout	poslouchat
					ø-í	jmout pnout -dechnout dmout se	-jímat -pínat dýchat dýmat

1.3. Iterative shortening X>6

(6)

		X > 6 –ovat					
		shortening			iterative shortening		
		VV		V	no lengthening		
				V	V	V	
2>6	á-a	-přáhnout	-přahovat	1>6 e-ě	mést	-měšovat	
		sáhnout	-sahovat	2>6 i-i	řinout se	-řinovat	
		šlápnout	-šlapovat	i-i	tisknout	-tiskovat	
		táhnout	-tahovat	i-i	zdvihnout	-zdvihovat	
	í-i	líznout	-lizovat	e-e	dechnout	-dechovat	
		říznout	-řezovat	ø-y	hnout	-hybovat	
		píchnout	-pichovat	ø-ø	trhnout	-trhovat	
	ý-y	dýchnout	-dychovat	2/3> 6 i-i	křiknout, křičet	-křikovat	
2/4> 6	ou-u	stoupnout, -stoupit	-stupovat	2/4> 6 y-y	chytnout, chytit	-chycovat	
3>6	á-a	sázet	-sazovat	4>6 a-a	tlačit	-tlačovat	
		házet	-hazovat		patřit	-patřovat	
		-hájet	-hajovat		strašit	-strašovat	
4>6	á-a	chválit	-chvalovat		-pravít	-pravovat	
		shromáždit	shromažď'ovat		-plazít	-plazovat	
		prázdnit	-prazdňovat		zobrazít	zobrazovat	
		krášlit	-krašlovat		vařit	-vařovat	
		krátit	-kracovat		-mrazít	-mrazovat	
		hlásit	-hlašovat		-tarasít	-tarasovat	
		chránit	-chraňovat		řadít	-řad'ovat, -řazovat	
		pálit	-palovat		tratít	-tracovat	
		prašit	-prašovat		hradít	-hrazovat	
		vázit	-važovat		chladit	-chlazovat	
		vyjádřit	-vyjadřovat		sladit	-slazovat	
	í-i	stínit	-stiňovat	e-e	mastit	-mašť'ovat	
		blížít	-bližovat		černít	-čerňovat	
		nížít	-nižovat		šlechtít	šlecht'ovat	
		tížít	-těžovat		-mezít	-mezovat	
		cítít	ciť'ovat		soustředit	-střed'ovat	
		třídit	tříd'ovat		kreslít	-kreslovat	
		nítít	-něcovat		cedít	-cezovat	
		zmínit	zmiňovat		střelit	-střelovat	
		sílit	-silovat	ě-ě	měřít	-měřovat	
	í-ě	umístit	-mist'ovat		těšít	-těšovat	
	ou-u	navštívit	na-vštěvovat		-dědit	-děd'ovat	
		-loučit	-lučovat		svěcet	-svěcovat	
		soužit	sužovat	i-i	-činit	-činovat se	
		koupit	kupovat		-cizít	-cizovat	
		hloubit	-hlubovat		kořistit	-kořist'ovat	
		kroutit	-krucovat		klidít	-klizovat	
		rmoutit	-rmucovat		čistít	čist'ovat	
		soudít	-suzovat		jistít	-jišť'ovat	
		sloužit	-sluhovat	o-o	-lodít	-lod'ovat	
		kouřit	-kuřovat		plodít	-plozovat	
		dloužit	-dlužovat		vodít	-vozovat	
		snoubit se	-snubovat		prosit	-prošovat	
		sloučit	slučovat		hrozit	-hrožovat	
		brousit	-brušovat		hostit	-hošť'ovat	
		trousit	-trušovat		prostit	-prošť'ovat	
	ú-u	úžit	zužovat		pozdit se	-požd'ovat	
	ý-y	výšít	vyšovat		clonít	-cloňovat	
		chýlit	-chylovat	o-a	lomít	-lamovat	
		ptýlit	-ptylovat	ø-ø	drtit	-drcovat	
		mýtít	-mycovat		-hlít	-hlcovat	

(6)

X > 6 –ovat						
iterative shortening						
shortening			no lengthening			
5 > 6	á-a	VV	V	u-u	V	
		tázat	-tazovat		tvrdit	-tvrzovat
		vázat	-vazovat		-ručit	-ručovat
		kázat	-kazovat		pudit	-puzovat
		žádat	-žadovat		dušit se kn.	dušovat se
		skákat	-skakovat		hustit	-hušťovat
				y-y	chytit	-chycovat
					sytit	-sycovat
					hyzdit	-hyžd'ovvat
					myslit	-myšlovat zast.

2. Diminutives

2.1. –ek, -ko, -ka, -ě

2.1.1. masculine -ek, -ě

2.1.1.1. short roots

(7)

short roots + -ek / -ě						
alter- nation	noun	lengthening		no lengthening		comments
		-ek	jung individual	-ek	jung individual	
y-ý	jazyk	jazyček		bytek		
	byt					
	dobytek				dobytče	
i-í	žid		židě			
	pisklavý		pískle			
	?		holopíšče			
	Vavřín(-ec)				Vavřínče	
	bližní				bližně	from adj
	piplat		píple		piple	from verb
	jediný		jedině			from adj
	kožich	kožíšek				
	vich	víšek				
	list	lístek				
	sešit			sešitek		
ø-é	vítr	větérek				
e-í	medvěd	medvídek	medvidě			
	zvěř		zvíře			
	čert		čírtě			
	hřeb(-ec)		hříbě			
	vřed		vřídě			
	ječný				ječně	from adj
	Čech				Češe	
	jezevec				jezevče	
	jelen				jeleně	
	vrabec				vrabče	
	zahubený				zahubenče	from adj
	ptenec				ptenče	
	zelený				zelenče	from adj
	zahubený				zahubenče	from adj
	Vídeň				vídeňče	
	ves	víska				
	břeh	břížek				
	ječmen	ječmínek				
	jelen	jelínek				
	ples	plíšek				
	plech	plíšek				

(7) short roots + -ek / -ě				
alter- nation	noun	lengthening		comments
		-ek	jung individual	
ě-í	sklep	sklípek		
	vřed	vřídek		
	kámen	kamínek		
	pramen	pramínek		
	stupeň	stupínek		
	kořen	kořínek		
	list	lístek		
	zjev			zjevек
	účes			účesek
	děti		dítě	
e-ý	kněz		kníže	
	úspěch			úspěšek
	úsměch			úsměšek
	květ	kvítek		
	měch	míšek		
	pakatel	pakatýlek		
	učitel	učitýlek		
	oheň	ohýnek, ohének		
	nehet	nehýtek		
	e-ej a-á	pes	pejsek	
cucavý			cucávče	from adj
mladý			mládě	from adj
štvaní			štváně	from adj
macek			máče	
bratranec			bratránče	
fakan			fakáně	
drak			dráče	
havran			havráně	
odstavec			odstávče	
smrad			smrádě	
prak			práče	pracе
vrab(-ec)			vrábě	vrabče
planý			pláně, plánče	planče
chlap			chlápě	
kyrysarka			kyrysárče	
had		hádek	hádě	
rak		ráček	ráče	
beran		beránek	beránče	
skřivan		skřivánek	skřivánče	
krkavec				krkavče
brav				bravě
padavý				padavče
padalý				padalče
padaný				padanče
daněk				danče
chlapec				chlapče
capart				capartě
zajíc				zajče
vlak		vláček		
dar	dárek			
mrak	mráček			
prach	prášek			
plat	plátek			
chlad	chládek			
klas	klásek			
hlas	hlásek			

(7)

short roots + -ek / -ě					
alter- nation	noun	lengthening jung individual		no lengthening jung individual	comments
		-ek		-ek	
o-ů	vlas	vlásek			
	sak	sáček			
	sval			svalek	
	los				
	(ná-)nos		lůse		nůška
	kozel		nůše		
	dochodit		kůzle		from verb
	odchov		nedochůdče		
	dorodit		odchůvče		from verb
	jalovec		nedorůdče		
	kantor	kantůrek	jalůvě, jalůvče		
	doktor	doktůrek	kantůrče		
	krocán		doktůrče		
	hoch		krůtě		
	slon		hůše	hoše	
	kot		slůně	sloně	
	čtvernožec		lid. kůtě	kotě	
	oseľ			čtvernožče	
	norek			osle	
	vůľ			norče	
holý			volče		
batolit			hole	from adj	
spolu			batole	from verb	
krok	krůček		spolče	from adv	
potok	potůček				
most	můstek				
roh	růžek				
sochor	sochůrek				
nos	nůsek			nosík !	
lenoch	lenůšek				
?					
bor			pacholek		
strom			borek		
zvon			stromek		
			zvonek		
o-ou	běloch	běloušek			
	černoch	černoušek			
	staroch	staroušek			
	tlust'och	tlust'oušek			
o-ó	atom	atómek			
	telefon	telefůnek			
u-ou	kluk		klouče		
	pupen		poupě		
	pstruch		pstrouže		
	vnuk	vnouček	vnouče		
	holub	holoubek	holoubě		
	kur, kura			holubě	
	škudlit			kuře	
	zubr			škudle	
	pulec			zubře	
	fňuk(al) ?			pulče	
	dub	doubek		fňuče	
	buk	bouček			
	zub	zoubek			
	sud	soudek			
	suk	souček			
	kus	kousek			
	kruh	kroužek			

(7) short roots + -ek / -ě

alter-nation	noun	lengthening		no lengthening		comments
		-ek	jung individual	-ek	jung individual	
r-?	pruh	proužek				from verb from verb
	suh	souček				
	duch	doušek				
	vrub	vroubek				
	kadlub	kadloubek			kadlubek	
	mrnět		mrně			
	škvrnět		škvrně			
	srna		srně			
srnec		srně				
vlk		vlče				
vrch		vršek				

2.1.1.2. prefixed items (long or short prefixes) do not lengthen

(8) prefixed items (long or short prefixes) do not lengthen

	noun	lengthening	no lengthening	comment
a-a	sval		svalek	(< valit)
e-e	zjev		zjevек	
	účes		účesek	
ě-ě	úspěch		úspěšek	
	úsměch		úsměšek	
o-o	zvon		zvonek	
i-i	sešit		sešitek	

2.1.1.3. lengthening seems to be blocked if the derivational basis is (or was: -ec) a diminutive itself, i.e. if it is built on items suffixed by -ek, -ec

(9) lengthening seems to be blocked if the derivational basis is (or was: -ec) a diminutive itself, i.e. if it is built on items suffixed by -ek, -ec.

suffix	noun	no shortening	shortening	comment
-ek	dobytek		dobytče	
	daněk		danče	
	norek		norče	
-ec	myslivec		mysliveček	
	stařec		stařeček	
	jezevec		jezevče	
	vrabec		vrabče	
	ptenec		ptenče	
	krkavec		krkavče	
	chlapec		chlapče	
	čtvernožec		čtvernožče	
	pulec		pulče	
	odstavec	odstávče		
	jalovec	jalůvče, jalůvče		

2.1.1.4. long roots

(10) long roots + -ek / -ě

alter-nation	noun	no shortening		shortening		comment
		-ek	jung individual	-ek	jung individual	
ý – ý	mlýn	mlýnek				
	sýc		sýče			
	býk		býče			
i-i	vích	víšek				
	díl	dílek				
	kamzík		kamzíče			

(10) long roots + -ek / -ě						
alter-nation	noun	no shortening		shortening		comment
		-ek	jung individual	-ek	jung individual	
é-í á-á	štír	štírek	štíře			from adj
	podbahník		podbahníče			
	slavík		slaviče			
	koroptvík		koroptvíče			
	orlík		orlíče			
	oslík		oslíče			
	prasík		prasíče			
	psík		psíče			
	sokolík		sokolíče			
	tatařík		tataříče			
	nedochcíplý	nedochcíple				
	chlév	chlívek				
	ráz	rázek				
	trám	trámek				
	sál	sálek				
	vál	válek				
	plát	plátek				
	d'ák	d'áček	d'áče			
	čáp		čápě			
	žába		žábě			
pták		ptáče				
cikán		cikáně				
cikán(-ec)		cikánče				
dudák		dudáče				
kozák		kozáče				
králík		králíče				
mák	máček					
mrzák		mrzáče				
skřivánek		skřivánče				
Slovák		Slováče				
sviňák		sviňáče				
tulák		tuláče				
ubožák		ubožáče				
voják		vojáče				
žák		žáče				
žebrák		žebráče				
krátký		krátče				
ou-ou	sloup	sloupek				from adj
	pouk		poukle ¹			
	brouk		brouče			
	šoupat		šoupě			from verb
ů-ů	bůh	bůžek				
	předchůdce		předchůdče			

¹ Perhaps from German/ Austrian diminutive -le, cf. cz vimrle < germ wimmern "whimper".

2.1.2. neuter -ko, -ě

2.1.2.1. short roots

(11) short roots + -ko / -ě

alter-nation	noun	-ko lengthening jung individual	-ko no lengthening jung individual	morphological identity of the alternating vowel
y-ý	koryto	korytko		-yt-
	kopyto	kopytko		-yt-
i-í	kružidlo	kružítko		-idl-
	břicho	bříško		rad
	stipendium, štipendium	stípko, štípko		rad
	pivo		pivko	
e-í (é)	vřeteno	vřeténko		-en
	železo	želízko		rad
	dřevo	dřívko		rad
	čelo	čilko		rad
	střevo	střívko		rad
	koleno	kolínko, kolénko		-en
	poleno	polínko		-en
	vemeno	vemínko, (veménko)		-en
	poleno	polínko, (polénko)		-en
	rameno	ramínko, raménko		-en
	jezero	jezirko, (jezérko)		rad
	pole		políče	case suff
ě-í	tělo	tílko		rad
	květ	kvítko		rad, < masc.
ø-é	bidlo	bidélko		-øl
	číslo	čísélko, čísílko		-øl
	divadlo	divadélko		-adl-
	dno	dýnko, (dénko)		rad
	hovno	hovínko		-øn
	jádro	jadýrko, jadérko		-ør
	játra	jatýrka, jatérka		-ør
	máslo	másílko		-øl
	mýdlo	mýdélko, mejdýlko		-øl
	okno	okénko, okýnko		-øn
	pádlo	pádélko, pádýlko		-øl
	plátno	pláténko, plátýnko		-øn
	povříslø	povřísélko		-øl
	prádlo	prádélko, prádýlko		-øl
	prkno	prkénko, prkýnko		-øn
	rádlo	rádélko, rádýlko		-øl
	sádlo	sádélko		-øl
	sedlo	sedélko		-øl
	semno	semínko, seméno		-øn
	sídlo	sídélko		-øl
	slunce	slunéčko, sluníčko		-øc
	srdce	srdečko, srdíčko		-øc
	sukno	sukénko, sukýnko		-øn
	šídlo	šídélko, šídýlko		-øl
	vědro	védérko		-ør
	vřetno	vřeténko		-øn
	vřídlo	vřídélko		-øl
	zrcadlo	zrcadélko		-øl
	žebro	žebírko, žebérko		-ør
	žrádlo	žrádýlko, (žrádélko)		-øl
a-á	zrcadlo	zrcátko		-adl-
	hovado	hovádko	hovádě	-ad
	sak	sáčko		rad, < masc.

(11) short roots + -ko / -ě

alter- nation	noun	lengthening		no lengthening		morphological identity of the alternating vowel
		-ko	jung individual	-ko	jung individual	
o-ů	house	housátko				-at-
	děti	děťátko				-at-
	kuře	kuřátko				-at-
	ptáče	ptáčátko				-at-
	vnouče	vnoučátko				-at-
	lože	lužko				rad
	olovo	olůvko				rad
	slovo	slůvko				rad
u-ou	oko			očko		
	ucho	ouško				rad

2.1.2.2. morphological identity of alternating vowels

(12) with -ko, the alternating vowel may be

	suffix	simple	diminutive	nb	
a. radical		břícho	bříško	15	15
b. suffixal	-øc-e	slunce	sluníčko	2	
	-e	pole	políče	1	
	-yt-o	koryto	korýtko	2	
	-øl-o	máslo	másílko	15	
	-øñ-o	prkno	prkénko, prkýnko	7	
	-ør-o	jádro	jadýrko, jadérko	4	31
c. thematic	-V-d-l-o	kružidlo	kružítko	3	
	-a-d-o	hovado	hovádko	1	4
d. stem-building (kmenotvorná)	-at-a	kuře	kuřátko	5	11
	-en-o	koleno	kolínko, kolénko	6	

61

2.1.2.3. long roots: Closed Syllable Shortening

(13) long roots + -ko

alter- nation	noun	shortening in __#, __CCV		no shortening in __#, __CCV			comment
		-ko	GENpl -CV	-ko	GENpl	-CV	
í-í	dílo		děl	dílko		dílný	
	líce			líčko			
	místo			místko	míst	místní	
	síto			sítko	sít		
	dítě			dítko			
	víko			víčko			
é-é (í)	pero, péro		per	pérko, pírkó			
	dláto			dlátko	dlát		
á-á	mikádo			mikádko	mikád		
	stádo			stádko	stád	stádní	
ú-ú	ústa			ústka	úst	ústní	

(14) long roots: Closed Syllable Shortening for items without attested diminutive

alter- nation	noun	shortening		no shortening		comment
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
	eldorádo			eldorád		
	jméno	jmen	jmenný			
	kápo			káp		
	léto	let	letní			
	lůno			lůn		

(14) long roots: Closed Syllable Shortening for items without attested diminutive

alter- nation	noun	shortening		no shortening		comment
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
	lýko mláto právo ráno sólo tornádo torpédo dílo jméno léto		ranní	lýk mlát práv rán sól tornád torpéd		
		děl jmen let	jmenný letní			
		5	5	10	0	

(15) long roots: residual shortening before yers in 3 items

alter- nation	noun	shortening		no shortening		comment (diminutives, cf. (11))
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
á-a	jádro játra jáhla	jader jater jahel	jaderný jaterní jahelný			jadýrko, jadérko jatýrka, jaterka † jahélka
ý-y i-í	mýdlo číslo jídlo křídlo povřísló sídlo šídlo stříbro třísló vřídlo zítra zřídlo			mýdel čísel jidel křidel povřísel sídel šidel stříber třísel vřidel zíter zřidel	mýdelný číselný jidelní křidelní sídelní šidelní stříbrný tříselný vřidelní zřidelní	mýdélko, mejdýlko povříselko sídélko šídélko, šídýlko vřídélko
á-á	látro máslo mázdra pádlo prádló rádló sádló sádra žrádló			látér másel mázder pádel prádel rádel sádel sáder žrádel	látelník máselný rádelní sádelný žrádelní	pádélko, pádýlko prádélko, prádýlko rádélko, rádýlko žrádýlko, (žrádélko)
		3	3	21	14	

2.1.3. feminine -ka, -ě

2.1.3.1. short roots

(16) short roots + -ka / -ě

alter- nation	noun	lengthening		no lengthening		comment
		-ka	jung individual	-ka	jung individual	
y-y i-í	ryba myš vydra kniha nosidla lavice košile liška sestrino			rybka myška	vydře	
		knižka nosítka		lavička košílka	lišče	
			sestríně			

(16) short roots + -ka / -ě							
alter- nation	noun	lengthening jung individual		no lengthening jung individual	comment		
		-ka		-ka			
ø-é	lvíce		lvíče				
	štika		štíče				
	opice	opíčka	opíče				
	hnida		hnídě				
	fabrika			fabrička	fabriče		
	větev	větévka					
	jiskra	jiskérka					
	jáhla	† jahélka					
	sukně	sukénka, sukýnka					
	e-í	ovce			ovečka		
klec		klíčka					
dveře		dvířka					
střecha		stříška					
postel		postýlka					
řeka		říčka					
včela				včelka			
dcera				dcerka			
křepelka					křepelče		
panenka					panenče		
ě-í	veverka				veverče		
	kamej(e)				kamejče		
	věž	vížka					
	Běta			Bětká			
	děva	dívka	dívče		děvče		
	e-é	konev	koněvka				
		a-á	vrata	vrátka			
			hlava	hlávka			
			pata			patka	
			Praha, Pražan		Práže		
babka						babče	
durance						duranče	
Hanka						Hanče	
kachna						kachně	
kavka						kavče	
kukačka					kukačče		
o-ů	rajka				rajče		
	rajský				rajsče		
	žabka				žabče		
	vlaška				vlašče		
	straka		stráče				
	kač(ka)		káče				
	otava		otávče				
	potvora	potvůrka					
	kost	kůstka					
	hora	hůrka					
komora	komůrka						
u-ou	noha			nožka			
	sova		sůvě				
	potvora		potvůrče				
	roba				robě		
	pastorka				pastorče		
	sirota		sirůtče		sirotče		
	sojka				sojče		
	vlaštovka				vlaštovče		
	duha	doužka					

from adj

(16) short roots + -ka / -ě

alter- nation	noun	lengthening jung individual		no lengthening jung individual		comment
		-ka		-ka		
	kuna labuť čuňa ruka stuha Jakub husa okurka sluka					
		jakoubka (hruška) housek	jakoubče house	ručka stužka	kuně labuťě čuně okurče slučě	

2.1.3.2. long roots: Closed Syllable Shortening

(17) long roots + -ka

alter- nation	noun	shortening in #, CCV			no shortening in #, CCV			comment
		-ka	GENpl	-CV	-ka	GENpl	-CV	
ý-y	dýha dýka kýta rýha skýva				dýžka dýčka kýtká rýžka skývka	dých dýk kýt rých skýv		
í-i	bříza chvíle číča cícha díra hlína hlíza jíva lícha lípa lísa lžíce míca míra mísa plína šína slíva špína vitřína žíla	skyvka chvilka číčka hlinka lipka lžíčka micka miska slivka špínka žilka	chvil děr hlin lip lžic mís mís sliv žil	žilní, žilný	břízka břízka cíška díрка hlízka jívka líška líška mírka plínka šínka slívka vitřínka	bříz čič cích hlíz jív lich lís míc mís plín šin slív vitřín		
é-e	bariéra céva fréza				bariérka cévka frézka	bariér cév fréz		
á-a	bába blána brácha brána čokoláda dráha fasáda jáma káča Káča kára katedrála	babka blanka branka jamka kačka Kačka	bab blan bran jam		bráška čokoládka drážka fasádka kárka katedrálka	čokolád fasád fasádní káč Káč		katedrál katedrální

(17) long roots + -ka

alter-nation	noun	shortening in #, CCV			no shortening in #, CCV			comment
		-ka	GENpl	-CV	-ka	GENpl	-CV	
ó-o ou-u	kláda	kladka	klad					
	Klára				Klárka	Klár		
	klobása				klobáska	klobás		
	kráva	kravka	krav					
	limonáda				limonádka	limonád		
	páka				páčka	pák		
	rána	ranka	ran					
	ruláda				ruládka	rulád		
	skála	skalka	skal	skalní				
	škára				škárka	škár		
	sláma	slamka	slam		slámka			
	spirála				spirálka	spirál		
	šťára				šťárka	šťár		
	váda				vádka	vád		
	váza				vázka	váz		
	vrána	vranka	vran					
	žába	žabka	žab	žabník				
	sezóna				sezónka	sezón	sezónní	
	bouda	budka	bud		boudka			
	houba	hubka	hub					
hrouda	hrudka	hrud						
koule	kulka	kulí						
kroupa		krup		krupka				
louka		luk	luční	loučka	louk			
moucha	muška	much						
mouka		muk		moučka	mouk			
pazoura				pazourka	pazour			
prouha				proužka	prouh			
roura				rourka	rour			
šmouha				šmoužka	šmouh			
strouha	stružka	struh		stroužka				
trouba	trubka	trub						
ů-o	kůra		kor	kůrka	kůr			
	stvěra			stvěrka	stvěr			
	půda			půdka	půd	půdní		
	můra			můrka	můr			
	krůta			krůtka	krůt			

(18) long roots: Closed Syllable Shortening for items without attested diminutive

alter-nation	noun	shortening		no shortening		comment
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
ý-y	kýla			kýl		
	markýza			markýz		
í-i	pýcha			pých		
	bída	běd				
	devíza			devíz		
	díra	děr				
	éra			ér		
	galéra			galér		
	hlína			hlín		
	hříva			hřív		
	jícha			jích		
	jíva	jiv				
	jízda			jízd		
	křída			kříd		
	latrína			latrín		
	líha			lích		

(18) long roots: Closed Syllable Shortening for items without attested diminutive

alter- nation	noun	shortening		no shortening		comment
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
	mícha			mích		
	míle	mil	milník			
	míra	měr				
	míza			míz		
	píka			pík		
	plíce	plic	plicní			
	říza			říz		
	sféra			sfér	sfěrný	
	síla	sil	silný			
	síra			sír		
	siréna			sírén		
	slída			slíd		
	šmíra			šmír		
	svíce	svic (svěc)				
	svída			svíd		
	tíha			tíh		
	třída			tříd	třídni	
víla	vil	vilnice, vilnost				
víra	věr	věrnost				
é-e	réva			rév		
	téma			tém		
	véba			véb		
	véna			vén		
á-a	čára	čar				
	arkáda			arkád		
	armáda			armád	armádní	
	barikáda			barikád	barikádní	
	blokáda			blokád	blokádní	
	brigáda			brigád	brigádní	
	čáka			čák		
	centrála			centrál		
	chátra			cháter		
	chvála	chval				
	cikáda			cikád		
	čmára			čmár		
	dáma	dam		dám		
	dekáda			dekád		
	dláha	dlah				
	dráha	drah				
	esplanáda			esplanád		
	fáma			fám		
	Jáva			jáva	jávský	
	kaskáda			kaskád	kaskádní	
	káva			káv		
	láma			lám		
	láva			láv		
	marmeláda			marmelád		
	oáza			oáz	oázni	
	olympiáda			olympiád	olympiádní	
	palisáda			palisád		
	pára	par	parní			
	pomáda			pomád		
	rána	ran				
	remuláda			remulád		
	Renáta			Renát		
	škvára			škvár		
	sláva			sláv		

(18) long roots: Closed Syllable Shortening for items without attested diminutive

alter- nation	noun	shortening		no shortening		comment
		GENpl	-CV	GENpl	-CV	
ó-o	spála			spál		
	spára			spár		
	šťáva			šťáv		
	tára			tár		
	tráva	trav	travní			
	váha	vah			vážný	
	vláda			vlád	vládní	
	vláha			vláh		
	žáha			žáh		
	aróma			aróm		
	dóza			dóz		
	fazóna			fazón		
ů-o	róba			rób		
	tóga			tóg		
	Trója		trojský	Trój		
	zóna			zón		
	blůza			blůz		
	brůna			brůn		
	chůva			chův		
	drezúra			drezúr		
	drůza			drúz		
	důra			důr		
	frizúra			frizúr		
	fůra	for		fůr		
hrůza			hrůz			
hůra			hůr			
krůta			krůt			
kůra			kúr			
lhůta			lhůt			
medůza			medúz			
můra			můr			
můza			múz			
odrůda			odrůd			
průba		prubní	průb	průbní		
půda			půd			
smůla			smůl			
šňůra			šňůr			
stvůra			stvůr			
sůva			sův			
tůra			tůr			
zrůda			zrůd			
ou-u	boura			bour		
	smlouva	smluv	smluvní			
	čmouha			čmouh		
	coura			cour		
	fouňa			fouň		
	louda			loud		
	slouha			slouh		
	touha	tuh			toužný	

22

10

102

14

2.2. -ík

2.2.1. long roots

(19) long roots + -ík				
alter-nation	noun	shortening -ík	no shortening -ík	comment
í-i ý-y é-e á-a ó-o	hlína kýbl chléb ráno vrána táta kovář mlynář d'ábel citrón	hliník kyblík chlebík raník vraník tatík kovařík mlynařík díblík citroník	 kovářík mlynářík d'áblík	 á-i
examples to be verified				
	knédl ?? bílý blána brána dráb stýblo, stéblo skála	knedlík bělík, bilík Blaník Braník drabík styblík skalník		knedl is attested, but < germ Knödel [øø] bejlík - ej n'est plus une V longue hora v Čechách - diminutive? část Prahy - diminutive? pěší voják - ? blade (grass) - ? "divý skalní mužík", via skalní
real counter-examples				
	král		král-ík	králík "král malé země" a "rabbit", germ Königelhase < lat cuniculus, pol królik with irregular long ó, ru кролик
	plášť		plášť-ík	"coat", "little coat, cover"
fake counter-examples				
	roub polštář kalendář oltář tloušť (tlustý ?) příčel zájem		roubík polštářík kalendářík oltářík tloušť-ík příč-l-ík příčelík zájmíček	both "stake, gag (mouth)", not a diminutive -ář is suspect anyway, does -šť- play a role? -ář is suspect anyway -ář is suspect anyway + plášť': does -šť- play a role? fake VVCC-ík: VVCeC-ík prefixes are out of scope

2.2.2. short roots

(20) short roots + -ík				
alter-nation	noun	lengthening -ík	no lengthening -ík	comment
í-i y-y e-e e-ø a-a o-o	bič pytel červ vepř Petr pes orel cval chlap hadr kapr tank nos		bičík pytlík červík vepřík Petřík psík orlík cvalík chlapík hadřík kapřík tančík nosík	

(20) short roots + -ík

alter-nation	noun	lengthening -ík	no lengthening -ík	comment
u-u	sokol hoch roh pokoj bobr orel muž kus	*kousík	sokolík hošík rohlík pokojík bobřík orlík mužík	kousek, kousíček: -íč- is the lengthened -ek, not -ík prutek Slovak = ?
r-r	prut prst	proutík	prstík	

2.2.3. -ář/ -ář produces odd forms and doublets

(21) -ář/ -ář

alter-nation	noun	shortening -ík	no shortening -ík	remarks
á-a	kalendář oltář polštář kovář	kovař-ík	kalendář-ík oltář-ík polštářík kov-ář-ík	
ý-y	mlynář	mlynařík	mlynářík	

2.2.4. stems in ů: fake shortening

(22) stems in ů: fake shortening, any following V triggers short forms

alter-nation	noun	shortening -ík	no shortening -ík	remarks
ů-o	kůn vůz nůž kůl	kon-ík voz-ík nož-ík kolík		
é-e	děšť	dešť-ík		
í-i	vítr	větr-ík		
á-a	mráz	mraz-ík		

2.2.5. no effect with -ík in case it is not a diminutive

(23) if -ík is not a diminutive, no effect is observed

alter-nation	noun	no effect	lengthening	shortening
1. -ík agentives				
o-o	zvon	zvoník		
a-a	strana karban	straník karbaník		
ou-ou	čaloun	čalouník		
á-á	báseň páchnout vytáhnout	básník páchník (zool. brouk) vytáhlík		
e-e	celit hledět	celík hledík		
u-u	lepit dusit	lepík dusík		

(23) if -ík is not a diminutive, no effect is observed

alter-nation	noun	no effect	lengthening	shortening
2. -ík attributives				
a-a	mladý	mladík		
e-e	černý	černík		
í-í	stříž dial střížlý	střížlík (pták)		
á-á	žába důlek (?)	štíhlík brouk vy-žáb-l-ík (pták) důlčík tech. nástroj		

3. Comparatives of adjectives and adverbs

3.1. Comparative of adjectives in -ší

3.1.1. existing types

the allomorphy long -ěj-ší vs. short -ší is unpredictable

(24) no effects other than concatenation observed for -ěj-ší (apart from one single word, bílý, on which cf. below)

adjective	comparative		nb morae			nb items
CVC -∅ -ý	CVC -ěj -ší	4μ	nový	novější		
CVC -C -ý	CVC -C -ěj -ší	4μ	teplý	teplejší		
-l		4μ	chytrý	chytřejší		
-r		4μ	jasný	jasnější		
-n -í		4μ	jarní	jarnější		
-VC -ý						
-ov		5μ	hladový	hladovější		
-iv		5μ	palčivý	palčivější		
-av		5μ	zvědavý	zvědavější		
-it		5μ	důležitý	důležitější		
-at		5μ	bohatý	bohatější		
CVVC -∅ -ý	CVVC -ěj -ší	5μ	hloupý	hloupější	3	
-r		5μ	moudrý	moudřejší	1	
-n		5μ	krásný	krásnější	1	
-∅	CVC -ěj -ší	4μ	bílý	bělejší	1	

3.1.2. templatic restriction on –ší

(25) templatic restriction on –ší: comparatives are invariably CVC-ší, i.e. weigh exactly 3 morae.

adjective			comparative			nb morae			nb items
CVC	-∅	-ý	CVC	-∅	-ší	3μ	slabý	slabší	24
CVC	-C		CVC	-∅	-ší				
	-n	-ý		-∅	-ší	3μ	snadný	snazší	1
	-n	-í		-∅	-ší	3μ	zadní	zazší	1
CVC	-VC		CVC	-VC	-ší				
	-at	-ý		-VC	-ší	4μ	bohatý	bohatší	1
	-av	-ý		-VC	-ší	3μ	tmavý	tmavší	1
CVC	-ok	-ý	CVC	-∅	-ší	3μ	hluboký	hlubší	4
CVVC	-k	-ý	CVC	-∅	-ší	3μ	blízky	blížší	6
CVVC	-n	-ý	CVC	-∅	-ší	3μ	krásný	krašší	1
CVC	-k	-ý	CVC	-č	-í	3μ	hebký	hebčí	12
				-∅	-ší	3μ	těžký	těžší	2
							tenký	tenší	
	-t,d			-∅	-ší	3μ	sladký	sladší	5
	-t,d			-č	-í	3μ	břítký	břitčí	1

(26) remarks

- complementary distribution between the presence of –k- and root-length:
 -k- is present if the root is short
 -k- is absent if the root is long
- why? Why do we not get
 /CVC-k-ý/ → CVC-ší heb-k-ý --> heb-čí, *heb-ší
 /CVVC-k-ý/ → CVC-k-ší ? blíz-k-ý --> blíž-ší, *bliz-čí
- is there an allomorph –í ?
 CVC-k-í → CVC-čí
 or
 CVC-k-ší → CVC-č-ší = CVC- $\overline{t\check{f}}$ -ší → CVC- $\overline{t\check{f}}$ í ?
- comp. Adj běleší (Adj bílý)
 must be the –ěji- suppletive form of unattested bělší, where the shortness would be regular.

3.2. Comparative of adverbs in –ě

3.2.1. comp adv is derived from comp adj

(27) the allomorphy long –ěj-i vs. short –ě is predictable: it depends on the comparative of Adjectives:

comp. Adj	comp. Adv	
long -ěj-ší →	long -ěj-i	absolute
short -ší →	short -ě	widespread diachronic suppletive movement towards –ěj-i: some items possess both forms, others have completely lost the short –ě allomorph.
		Generalization: –ě is found only with adjectives that have –ší in Adj comparative.

3.2.2. concurrence of short and long comp adv

(28) items with both comp. Adv –ěji, -ě

adjective	comp. adj	adverb	comp. adv	
			-ě	-ěji
tichý	tišší	ticho, tiše	tíže	tišeji
hustý	hustší	hustě	houště	hustěji
snadný	snazší, snadněji	snadno, snadně	snáze	snadněji
zadní	zazší kn, zadnější	zadně	záze	zadněji
široký	širší	široko, široce	šíře	šířeji
úzký	užší	úzko	úže	úžeji
chudý	chudší	chudě	stč chúze	chuději
mladý	mladší	mladě	stč mláze	mlaději
tvrdý	tvrdší	tvrdě, tvrdo	stč tvrže	tvrději

3.2.3. existing types

(29) no effects other than concatenation observed for –ěji (apart from one single word, hluboký – hlouběji, on which cf. below)

adjective	comparative	adverb	nb	adjective	comp. Adj	comp. Adv	nb			
			μ				it.			
CVC	-ø	-ý	CVC	-ěj	-i	3 μ	slabý	slabší	slaběji	
		-í				3 μ	cizí	cizejší	cizeji	
CVC	-C	-ý	CVC	-C	-ěj	-i	3 μ			
	-l					3 μ	světlý	světější	světěji	
	-r					3 μ	chytrý	chytřejší	chytřeji	
	-n					3 μ	jasný	jasnější	jasněji	
	-sk					3 μ	lidský	lidštější	lidštěji	
	-ck					4 μ	praktický	praktičtější	praktičtěji	
	-n	-í				3 μ	jarní	jarnější	jarněji	
	-VC	-ý								
	-ov					4 μ	hladový	hladovější	hladověji	
	-iv					4 μ	palčivý	palčivější	palčivěji	
	-av					4 μ	zvědavý	zvědavější	zvědavěji	
	-it					4 μ	důležitý	důležitější	důležitěji	
	-at					4 μ	bohatý	bohatější	bohatěji	
CVVC	-ø	-ý	CVVC	-ěj	-i	4 μ	hloupý	hloupější	hloupěji	3
	-r					4 μ	moudrý	moudřejší	moudřeji	1
	-n					4 μ	krásný	kásnější	krásněji	1

(30) remarks

comp. Adv is derived from comp. Adj and not from the Adj itself because only the comp. Adj allows to predict the allomorphy –ěji vs. –ě.

Thus:

- comp. Adv kratčeji, řidčeji, raději are not shortened forms of Adj krátký, řídký, but regular, length-unmodified derivations based on comp. Adj kratší, řidší, radší.
- comp Adv blíže, úže, níže are not length-unmodified forms of Adj. blízky, úzký, nízký, but lengthened derivatives based on comp. Adj bližší, užší, nižší.
- comp. Adv hlouběji (Adj hluboký, comp. Adj hlubší) must be the –ěji- suppletive form of unattested hloubě, where the length would be regular.

3.3. Summary alternating items

(31)	adjective	comp adj	adverb	comp adv
	drahý	dražší	draho, draze	draže
	dlouhý (<дл-гý)	delší	dlouze, dlouho	déle
	tichý	tišší	ticho, tiše	tíže, tišeji
	hustý	hustší	hustě	houště, hustěji
	chudý	chudší	chudě	(< stč chúze) chuději
	mladý	mladší	mladě	(< mláze) mlaději
	tvrdý	tvrdší	tvrdě, tvrdo	(< stč tvrze) tvrději
	(< mení) (malý)	menší	(málo)	méně
	(brzý)		(brzy)	dříve
	(mnohý)	větší	(mnoho)	více
	(špatný, zlý)	horší	(špatně, zle)	hůře
	(< lepí) (dobrý)	lepší	(dobře)	lépe
	snadný	snazší, snadněji	snadno, snadně	snáze, snadněji
	zadní	zazší kn, zadnější	zadně	záze, zadněji
	hluboký	hlubší	hluboko, hluboce	hlouběji
	široký	širší	široko, široce	šíře, šířeji
	vysoký	vyšší	vysoko, vysoce	výše
	daleký	další	daleko	dále
	blízký	bližší	blízko, blízce	blíže (< k adj bliží)
	úzký	užší	úzko	úže, úžeji
	nízký	nižší	nízko, nízce	níže (< k adj niží)
	krátký	kratší	krátka, krátce	(< stč kráce) kratčeji
	řidký	řidší	řidko	řidčeji
		radší	řád	raději
	těžký	těžší	těžko, těžce	tíže
	velký	větší		více

3.4. Total record of comparatives (adj and adv)

(32)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
	CVC-n-ý CVC-ský CV(C-c)ký CVC-l-ý	-ěj-ší		
-ský	český dětinský hrdinský lidský přátelský	češtější dětinštější hrdinštější lidštější přatelštější	česky přátelsky	češtěji přatelštěji
-cký	otrocký praktický	otročtější praktičtější	prakticky	praktičtěji
-ný	jasný silný hodný pevný ranný rovný	jasnější silnější hodnější pevnější ranější rovnější	jasně silně	jasněji silněji

(32)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
	schopný	schopnější		
	silný	silnější		
	věrný	věrnější		
	snadný	snadnější, kn snazší		
-lý	světly	světlejší	světle	světleji
	teplý	teplejší	teple, teplo	tepleji
	obsahlý	obsahlejší		
	rychlý	rychlejší		
	světly	světlejší		
	veselý	veselejší	vesele	veseleji
-lý	milý	milejší		
	smělý	smělejší		
	vřelý	vřelejší		
-ý	tupý	tupější		
	určitý	určitější	určitě	určitěji
	nový	novější		
	zdravý	zdravější		
	živý	živější		
	krutý	krutější		
	zarytý	zarytější		
	žlutý	žlutější		
	čistý	čištější, čistší		
	hrdý	hrdější		
	pitomý	pitomější		
	strmý	strmější		
	ubohý	ubožejší	uboze	ubožeji
-rý	bystrý	bystřejší	chytře	chytřeji
	chytrý	chytřejší		
	pestrý	pestřejší		
-í	cizí	cizejší		
-ní	jarní	jarnější		
	letní	letnější		
	první	prvnější		
	přední	přednější		
-ový	hladový	hladovější		
-ivý	palčivý	palčivější		
-avý	zvědavý	zvědavější		
	tmavý	tmavější, tmavší		
-itý	důležitý	důležitější		
	masitý	masitější		
-atý	bohatý	bohatější, bohatší		
	CVVC-ý not a lot, mostly in ou	CVVC-ej-ší		
	hloup-ý	hloupější		
	skoup-ý	skoupější		
	pouh-ý		pouze	
	znám-ý	známější		
	přím-ý		přímo	
	krás-n-ý	krásnější	krásně	krásněji
	moud-r-ý	moudřejší	moudře	moudřeji
	pát-ý			
	devát-ý			
	desát-ý			
	stá-l-ý	stálejší		

(32)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
	CVVC-ý bílý	CVC-ej-ší shortening bělejší	bíle	
	CVC-ý drahý dlouhý (<dbl-gý) tichý hustý chudý mladý tvrdý (< mení) (malý) (brzý) (mnohý) (špatný, zlý) (< lepí) (dobrý) tuhý hluchý bledý hrubý slabý starý jistý suchý živý čistý tlustý jiný -atý -avý	CVC-ší dražší delší tišší hustší chudší mladší tvrdší menší větší horší lepší tužší hlušší bledší hrubší slabší starší jistší, jistější sušší čistší, čistější tlustší jinší sprostší bohatší tmavší, tmavější	CVC-o CVC-ě draho, draze dlouze, dlouho ticho, tiše hustě chudě mladě tvrdě, tvrdo (málo) (brzy) (mnoho) (špatně, zle) (dobře) tuho, tuze hlucho, hluše bledě hrubě slabě staře jistě sucho, suše živo, živě čistě, čisto tlustě	dráže length déle length tíže, tišeji length houště, hustěji length (< stě chůze) chuději (< mláze) mlaději (< stě tvrze) tvrději méně dříve více hůře lépe tužeji hlušeji bleději hruběji slaběji stařeji jistěji sušeji živěji tlustěji
	CVC-n-ý snadný zadní	CVC-ší CVC-n-ěj-ší snazší, snadněji zazší kn, zadněji	CVC-n-o CVC-n-ě snadno, snadně zadně	CVVC-ě lengthening snáze, snadněji záze, zadněji
	CVC-ok-ý CVC-ek-ý hluboký široký vysoký daleký divoký	CVC-ší hlubší širší vyšší další divočejší, hapax	CVC-ok-o CVC-oc-e hluboko, hluboce široko, široce vysoko, vysoce daleko	CVVC-ěji CVVC-ě lengthening hlouběji šíře, šířeji výše dále
	CVVC-k-ý blízký úzký nízký krátký řidký	CVC-ší shortening bližší užší nižší kratší řidší radší	CVVC-k-o CVVC-c-e blízko, blízce úzko nízko, nízce krátko, krátce řidko řád	CVVC-ě blíže (< k adj bližší) úže, úžeji níže (< k adj nižší) (< stě kráce) kratčeji shortening + k řidčeji shortening + k raději kůže

(32)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
	CVC-k-ý	CVC-č-í	CVC-c-e CVC-k-y CVC-k-o	CVC-č-eji CVC-e lengthening
	těžký	těžší	těžko, těžce	tíže lengthening
	velký	větší		více lengthening
	hebký	hebčí	hebce	hebčeji
	hezký	hezčí	hezky	hezčeji
	lehký	lehčí	lehce, lehko	lehčeji
	měkký	měkčí	měkce, měkko	měkčeji
	mělký	mělčí, mělčejší		
	vlhký	vlhčí	vlhce	vlhčeji
	tenký	tenčí, tenší	tence, tenko	tenčeji
	trpký	trpčí, trpčejší	trpce	trpčeji
	horký	horčejší, horčí		
	hořký	hořčejší, hořčí		
	sladký	sladší	sladce	sladčeji
	čacký			
	hladký	hladší		hladčeji
	prudký	prudší	prudce, prudko	prudčeji
	stydký			
	křehký	křehčí	křehce	
	křepký	křepčejší		
	sypký			
	saský			
	vratký	vratší	vratce	vratčeji
	břítký	břitčí	břitce	
	plytký	plytčejší		
	krotký	krotší, krotčejší	krotko	krotčeji
	vazký			
	slizký			
	mrzký	mrzčejší	mrzce	mrzčeji
	kluzký		kluzko	
	(maloučký)			
	CVVC-n-ý	CVC-ší shortening	CVVC-n-ě	CVVC-n-ě
	krásný	krasší kn, krašší kn, krásnější	krásně	krásněji